

Informatienota

Datum vergadering	: 26 november 2019
Registratienummer	: 34740
Portefeuillehouder	: Ton van Maanen, Rutger van Stappershoef
Bijlage(n)	: 6
Onderwerp	: Dijkversterking en Gastvrije Waaldijk

Onderwerp

Dijkversterking en Gastvrije Waaldijk

Kennisnemen van

de stand van zaken van de dijkversterkingsopgaven voor de projecten Gorinchem-Waardenburg (GoWa) en Tiel-Waardenburg (TiWa) en de relatie met de Gastvrije Waaldijk.

Inleiding

Begin 2019 bent u met de 'Raad on Tour' geïnformeerd over de twee dijkversterkingsopgaven van de Waal die in de gemeente West Betuwe aan de orde zijn. Tevens heeft u hierover een drietal pitches mogen zien. Deze zijn gepresenteerd tijdens de raadsbijeenkomst voor de verbonden organisaties op 16 april 2019 in De Pluk in Geldermalsen. De pitches hadden betrekking op GoWa, TiWa en de Gastvrije Waaldijk.

In oktober 2018 is het voorkeursalternatief voor de dijkversterkingen van GoWa en TiWa vastgesteld door het Dagelijks Bestuur van Waterschap Rivierenland. In de planuitwerkingsfase die nu plaatsvindt wordt het voorkeursalternatief voor de beide dijktrajecten verder uitgewerkt. Dit betekent dat onder meer duidelijk wordt welke dijkversterkingsmaatregel ter plaatse zal worden toegepast en wat hierbij het benodigde ruimtebeslag is. Naast de keuze van de dijkversterkingsmaatregel, leiden ook nieuwe gegevens over bijvoorbeeld opbouw en geohydrologie van de bodem tot duidelijkheid over de grootte van het ruimtebeslag. Deze informatie leidt ertoe dat het ruimtebeslag van de bermen veelal kleiner wordt dan waarmee in de fase van het voorkeursalternatief is gerekend en getekend.

In de voorliggende notitie wordt ingegaan op de stand van zaken over de planuitwerking, de communicatie, de procedures die in de loop van 2020 opgestart gaan worden, de financiën en de Gastvrije Waaldijk. Ten slotte wordt aangegeven welke bijlagen toegevoegd zijn.

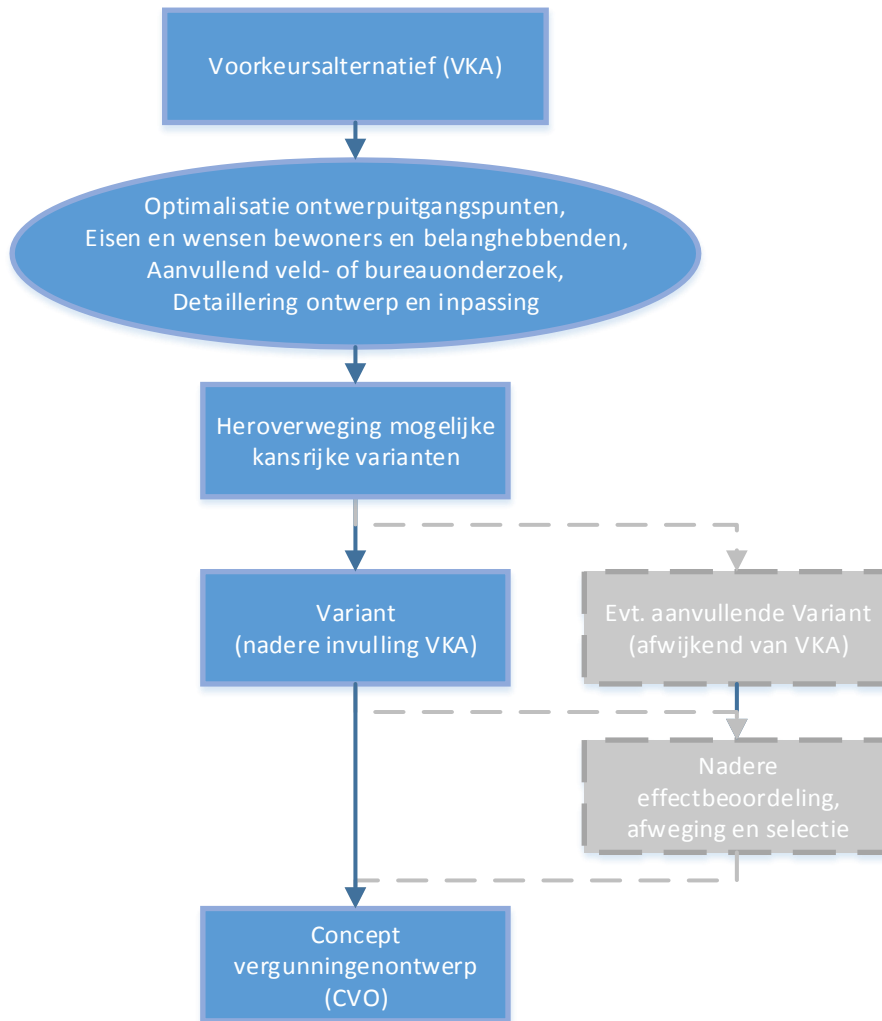
GoWa en TiWa

Planuitwerking

De dijkversterking van de Waal kent een drietal ontwerpogaven:

1. Een veilige dijk (waterveiligheidsopgave);
2. Een goed ingepaste dijk (wetgeving, ruimtelijke kwaliteit);
3. Een dijk met meerwaarde voor de omgeving (meekoppelkansen).

Deze zijn beschouwd in de verkenningfase, maar vormen ook de basis voor de huidige planuitwerkingsfase. Het verloop de planuitwerking is schematisch weergegeven in het navolgend stroomschema.

In de planuitwerkingsfase komt veel nieuwe informatie beschikbaar over bodem, geohydrologie, ecologie en cultuurhistorie. De nadere onderzoeken die hebben plaatsgevonden, hebben op een aantal locaties geleid tot een ander ontwerp in vergelijking met het voorkeursalternatief. Een voorbeeld hiervan is het ontwerp voor het landgoed in Neerijnen en het ontwerp ter hoogte van de Zandstraat in Opijnen.

Daarnaast is voor een aantal locaties ('witte vlekken') in het traject GoWa een nadere afweging gemaakt. Het gaat hierbij om de volgende locaties:

- Sluisje nabij Fort Vuren: Onderzoek heeft plaatsgevonden naar toepassing van een langsconstructie.

- Heuffterrein te Vuren: Ontwikkelplan is in voorbereiding. Uitgangspunt is buitenwaartse dijkversterking ter hoogte van het Heuffterrein. Op dit moment vindt een nadere variantenstudie plaats voor de aansluiting hiervan op de aangrenzende benodigde maatregel (dijkvak 10a). Zodra hierover duidelijkheid bestaat worden de bewoners hierover geïnformeerd.
- Kerkewaard te Haaften: Versterking van huidige dijk (Waalbandijk), inclusief inpassing groene buffer. Omwonenden zijn reeds op de hoogte gesteld.

Ook hebben gesprekken aan de keukentafel, maar ook dijkgesprekken met groepen dijkbewoners, in de planuitwerkingsfase geleid tot verbetering van eerder gemaakte keuzes.

Bij de planuitwerkingsfase hoort ook een nadere detaillering van de ruimtelijke inpassing van de dijk. De ontwerpuitgangspunten uit de eerder opgestelde Handreiking Ruimtelijke Kwaliteit Dijkversterking zijn nader gedetailleerd. Hierbij komen vragen aan de orde als:

- Welke percelen worden geraakt?
- Welke functies bevinden zich hier? Bijvoorbeeld een boomgaard, weiland, landgoed of een woonperceel.
- Kan het bestaande landgebruik worden voortgezet tot het nieuwe dijklichaam bij een buitenwaartse verschuiving?
- Wat gebeurt met de huidige dijk bij een versterking buitenwaarts?
- Op welke wijze worden nieuwe opritten ingepast?
- Op welke wijze kan de nieuwe dijk ingezet worden voor recreatief medegebruik? Bijvoorbeeld voor een terras, theetuin en parkeren.

Voor een aantal dijkvakken is inmiddels het ruimtebeslag nagenoeg bekend en wordt op dit moment gewerkt aan de maatwerkoplossingen. GoWa en TiWa koppelen deze informatie terug aan de betrokken bewoners en eigenaren van de gronden. Onder 'Communicatie' wordt hier verder op ingegaan.

Aan deze informatienota is ook een lijst toegevoegd met veelgestelde vragen (FAQ). Deze is opgenomen in bijlage 1.

Communicatie GoWa

De komende maanden zal het concept dijkontwerp met de bewoners en belanghebbenden worden besproken. Hierbij wordt duidelijk gemaakt of (en zo ja, welke) effecten te verwachten zijn op het perceel als gevolg van de gekozen dijkversterkingsmaatregel en welke wensen gehonoreerd kunnen worden. Ook worden de ensembles (groep bewoners van een dorp) en de klankbordgroep (waar de ensembles onderdeel van uit maken) benaderd om te reageren op deze concepten.

Voordat de plannen officieel ter inzage gaan, organiseert de projectorganisatie GoWa nog een brede inloopbijeenkomst voor bewoners en belangstellenden. Hierbij kunnen zij het ontwerp inzien. Op het moment dat de plannen officieel ter inzage liggen, kunnen bewoners, bedrijven en/of andere eigenaren middels een zienswijze formeel reageren op het (ontwerp)Projectplan Waterwet.

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen over de wijze van communiceren en participeren die al heeft plaatsgevonden bij de beide projectorganisaties.

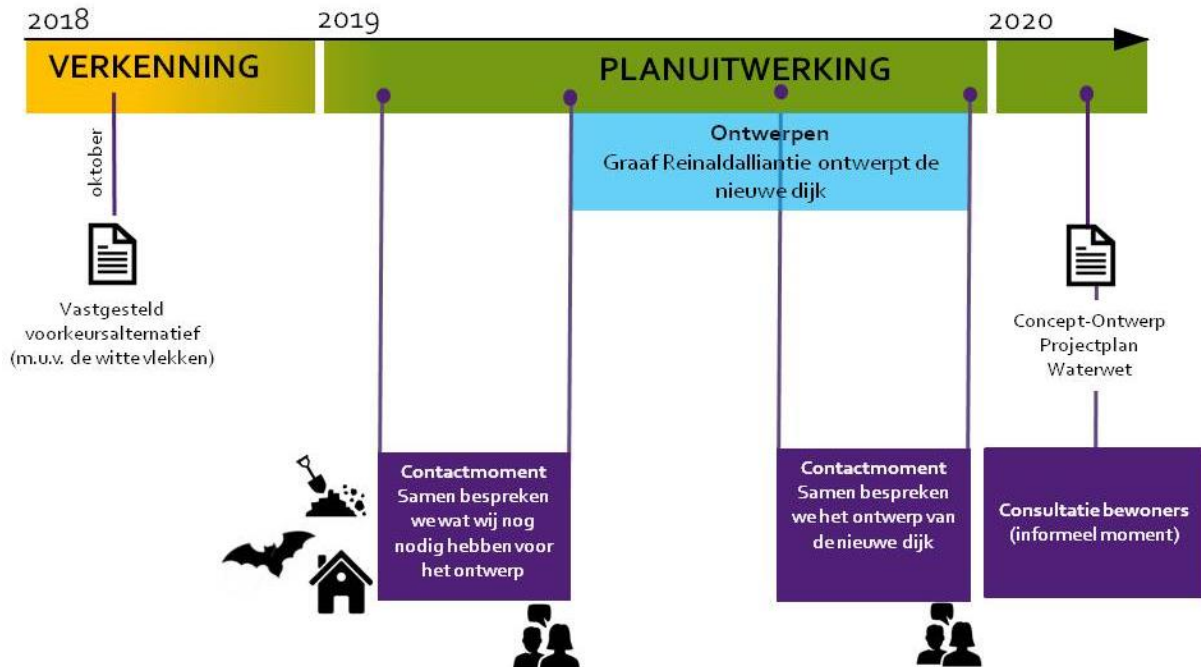
Planning GoWa

Eind 2019 zijn de dijkontwerpen in concept gereed. Ook zal globaal duidelijk zijn hoe de vertaling hiervan er uitziet in het Projectplan Waterwet en het bestemmingsplan. De betrokken overheden worden in januari gevraagd om deze planproducten te 'reviewen'. Na eventuele aanpassing en 'fine tuning' van de stukken, zal aan het einde van het eerste kwartaal 2020 de aanlevering van de bestuurlijke besluitvorming volgen. Deze besluitvorming is nodig om het Projectplan Waterwet (inclusief m.e.r.-rapportage), het bestemmingsplan en de beschikkingen op hoofdvergunningen in procedure te brengen. In het eerste kwartaal van 2020 wordt u hierover geïnformeerd.

Deze procedure vindt gecoördineerd plaats om ervoor te zorgen dat de met elkaar samenhangende planproducten gelijktijdig voor een ieder ter inzage worden gelegd. Dit is vastgelegd in de Waterwet en de provincie Gelderland is bevoegd gezag voor deze coördinatie.

Vervolgens zullen het Projectplan Waterwet, het bestemmingsplan en de bijbehorende vergunningen (allen in ontwerpversie) omstreeks de tweede helft van 2020 ter inzage worden gelegd. Het college zal u hierover informeren. Een ieder mag een zienswijze indienen. Na eindiging van de inzaget termijn zal beantwoording van de zienswijzen plaatsvinden. Vervolgens zal het bevoegd gezag worden gevraagd de planproducten (mogelijk in gewijzigde vorm) vast te stellen dan wel goed te keuren. U bent bevoegd het bestemmingsplan vast te stellen. Voor de goedkeuring van het Projectplan Waterwet is de provincie bevoegd.

De projectorganisatie GoWa heeft een beschrijving van de participatie verwoord in het 'Spoorboekje participatie in de planuitwerkingsfase'. De hiervoor opgenomen afbeelding is hierin ook opgenomen. Het Spoorboekje is opgenomen in bijlage 3 van deze informatienota.

Communicatie TiWa

Over de resultaten van de verschillende onderzoeken, de berekeningen en de inpassing van de dijk in het landschap gaat de projectorganisatie TiWa in gesprek met bewoners aan de dijk. Met de informatie die hierbij wordt opgehaald wordt een concept dijkontwerp opgesteld. Deze worden ook besproken met de betrokkenen uit de dorpen. Hierbij wordt per dorp opgehaald op welke onderdelen nog verbeteringen nodig zijn. Ook vinden doorlopend keukentafelgesprekken plaats. Deze gaan over de individuele situatie en grondeigendommen. Na het concept dijkontwerp en de diverse bijeenkomsten met bewoners en/of eigenaren volgt een definitief dijkontwerp.

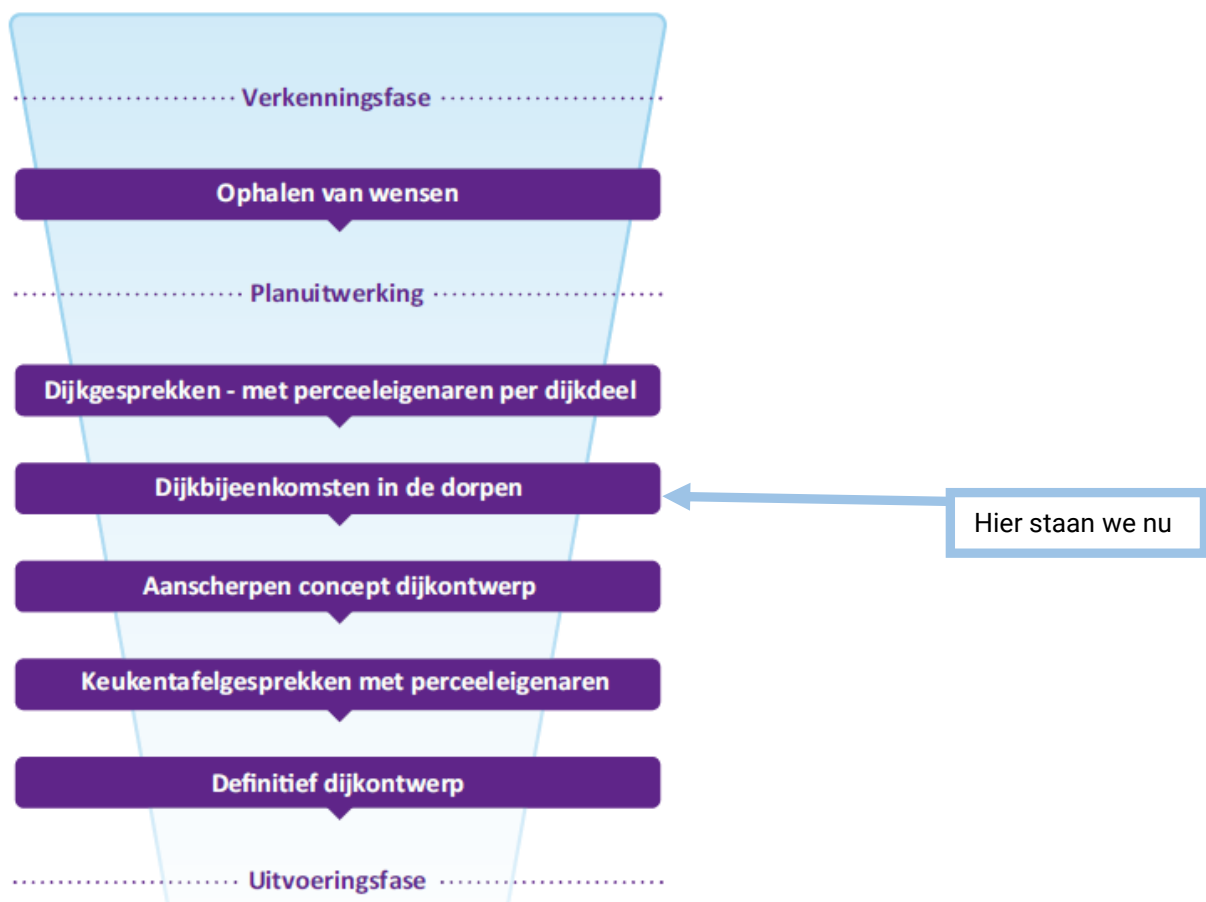
Ook voorafgaand aan de inzage termijn organiseert projectorganisatie TiWa een nieuwe reeks dijkbijeenkomsten (gericht op informeren). Dit biedt de omgeving de gelegenheid om informeel op de plannen te reageren. Hoe dit precies wordt vormgegeven wordt nog nader uitgewerkt. Op het moment dat de plannen officieel ter inzage liggen, kunnen bewoners, bedrijven en/of andere eigenaren middels een zienswijze formeel reageren op het (ontwerp)Projectplan Waterwet.

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen over de wijze van communiceren en participeren die al heeft plaatsgevonden bij de beide projectorganisaties.

Planning TiWa

Naar verwachting zijn aan het einde van het eerste kwartaal in 2020 de dijkontwerpen én bijbehorende planproducten (Projectplan Waterwet, bestemmingsplan en hoofdvergunningen) in concept gereed voor een controle door de andere overheden. Na eventuele aanpassing en 'finetuning' van de stukken, zal aan het einde van het tweede kwartaal de aanlevering van de bestuurlijke besluitvorming volgen. Ook deze besluitvorming is nodig om het Projectplan Waterwet (inclusief m.e.r.-rapportage), het bestemmingsplan en de beschikkingen op hoofdvergunningen in procedure te brengen. In de loop van de eerste helft van 2020 zal u hierover geïnformeerd worden.

Ook deze procedure vindt gecoördineerd plaats om ervoor te zorgen dat de met elkaar samenhangende planproducten gelijktijdig voor een ieder ter inzage worden gelegd. Vervolgens zullen het Projectplan Waterwet, het bestemmingsplan en de bijbehorende vergunningen (allen in ontwerpversie) naar verwachting na de zomer van 2020 ter inzage worden gelegd. U zal als gemeenteraad hierover door het college worden geïnformeerd. Een ieder mag een zienswijze indienen. Na eindiging van de inzagetermijn zal beantwoording van de zienswijzen plaatsvinden. Vervolgens zal het bevoegd gezag worden gevraagd de planproducten (mogelijk in gewijzigde vorm) vast te stellen dan wel goed te keuren. U bent bevoegd het bestemmingsplan vast te stellen. Voor de goedkeuring van het Projectplan Waterwet is de provincie bevoegd.

De projectorganisatie TiWa heeft een beschrijving van de planuitwerkingsfase verwoord in de brochure 'Een nieuw ontwerp voor de dijk'. Bovenstaande afbeelding is daarin ook opgenomen. Deze brochure is opgenomen in bijlage 4 van deze informatienota.

Gastvrije Waaldijk

Ambitie

De komende jaren worden diverse dijkversterkingsopgaven van de noordelijke Waaldijk tussen Gorinchem en Nijmegen uitgevoerd. De trajecten GoWa en TiWa zijn er hier twee van. De dijkversterking vormt een uitgelezen kans om de uitstraling van de dijk een impuls te geven en de beleving te vergroten. De dijk, en dus de weg, gaat immers toch op de schop. Daarom hebben de gemeenten West Betuwe, Tiel, Neder-Betuwe, Overbetuwe, Nijmegen en Lingewaard met Waterschap Rivierenland, Provincie Gelderland en de ANWB het initiatief genomen om er gezamenlijk een 'Gastvrije Waaldijk' van te maken. Een 80 kilometerlange dijk met één uitstraling en dezelfde kenmerken. Belangrijk uitgangspunt is het creëren van rust, eenvoud en samenhang in het gehele routeontwerp.

Uitwerking

Er is een Waaldijk bedacht met een gastvrij karakter, waar de fiets de hoofdgebruiker is en de auto te gast. Door een eenduidige weginrichting van Nijmegen tot Gorinchem vormt de Gastvrije Waaldijk de route, de samenbindende lijn. Tevens zal het de entree gaan vormen naar het Waallandschap en de uiterwaarden met natuur, water en recreatiemogelijkheden. Dorpen manifesteren zich met dorpsboulevards aan de rivier. Dijkopgangen zijn vormgegeven als herkenbare entrees. Daarnaast zal het de overgang vormen naar het gebied achter de dijk. Door de dijk aantrekkelijker te maken, zullen ook de kernen die aan de dijk gesitueerd zijn, hiervan profiteren.

Het karakter van de Waaldijk zal enerzijds aansluiten bij het rivierlandschap van de Waal en anderzijds bij de identiteit van de diverse kernen. Maatwerk is hierbij mogelijk door gebruik van de toolbox.

Masterplan

Het initiatief van de Gastvrije Waaldijk is opgenomen in het Masterplan Gastvrije Waaldijk (toegevoegd als bijlage 5). Dit plan omvat onder andere een zogenaamde toolbox met inrichtingsprincipes, bedoeld voor weginrichting en inrichting van belevingspunten. Hiermee kan per situatie en locatie op maat worden gekozen voor een bepaalde inrichting, passend binnen het geheel van de lange lijn. Dit is nadrukkelijk niet bedoeld als blauwdruk, maar om aan te laten sluiten op de dijkversterkingsmaatregelen én de specifieke wensen van bewoners en bedrijven aan de dijk.

Uitvoering

Voor de uitvoering van dit plan zijn financiële middelen benodigd. Inmiddels bestaat meer zicht op de beschikbaarheid hiervan. Naar verwachting zal binnenkort door de betrokken partijen (waterschap, provincie en gemeenten) een intentieovereenkomst worden getekend. Hiermee wordt de wens uitgesproken dat elke partij zich in gaat spannen de Gastvrije Waaldijk mogelijk te maken.

Eerder dit jaar -tijdens het opstellen van het Masterplan Gastvrije Waaldijk- was sprake van financiering van de weginrichting door het waterschap en de provincie. De financiering van de belevingspunten (toen nog 'brandpunten') kwam voor rekening van de gemeenten. Voor de gemeente

West Betuwe betekent dit financiering van inrichting van 14 locaties, waarvoor per locatie is ingeschat dat deze € 100.000 kosten (indicatief). In de afgelopen zomerperiode werd duidelijk dat wellicht het waterschap en de provincie de kosten voor deze belevingspunten willen dragen, om daarmee te borgen dat uitvoering van het masterplan over de 'lange lijn van 80 kilometer' gaat plaatsvinden. Tot op heden bestaat hier nog geen zekerheid over. Gemeenten is gevraagd in ieder geval te voorzien in de kosten voor inrichting van deze belevingspunten. In West Betuwe is hiervoor in de perspectiefnota een bedrag opgenomen van € 1.400.000 (zie verder onder 'Financiën').

Ondertussen werken de ontwerpteams van GoWa en TiWa aan de planuitwerking. De dijkontwerpen worden steeds concreter. De uitgangspunten voor de ontwikkeling van de Gastvrije Waaldijk worden nu dan ook gebruikt in de doorontwikkeling van de ontwerpen. Hierbij worden de al eerder ingebrachte wensen van bewoners zoveel mogelijk mee genomen. Ook is aandacht voor maatwerk per kern. De toepassing van de onderdelen uit de toolbox wordt afgestemd op lokale kenmerken en identiteit. Denk hierbij aan 'rustpunten' met bijvoorbeeld bankjes en uitkijkpunten c.q. redoutes, maar ook over inpassing van het wandelnetwerk (binnen- en buitendijks).

Door de dijk aantrekkelijk te maken, zullen ook de kernen -en dus de gebieden achter de dijk-, hiervan profiteren. Recreanten zullen de dijk op- en afgangen gebruiken om het nabije riviergebied te ontdekken, en de horeca en recreatievoorzieningen gebruiken. Het ontwerp houdt rekening met verkeersveiligheid en beleefbaarheid. De nieuwe dijk wil rust en robuustheid uitstralen met weinig bebording en eenvoudige kleuren. Daarnaast zorgt de exclusiviteit op de dijk voor een toename van de algehele verkeersveiligheid.

Financiën

Principes

De planuitwerking vindt plaats van grof naar fijn (trechtering). Het inzicht in het detailniveau neemt steeds meer toe. Dit zorgt er ook voor dat steeds beter duidelijk wordt welke dijkversterkingsmaatregel waar wordt toegepast en hoeveel ruimte hiervoor nodig is. Daarnaast ontstaat er ook een beter beeld op welke wijze rekening kan worden gehouden met de door bewoners aangedragen wensen en kansen.

Vanuit de opgave van waterveiligheid brengt het waterschap terug wat nu ook reeds aanwezig is (inpassen): een dijklichaam, inclusief weg en aankleding (zoals bestaande bankjes, kunstwerken en dijktrappen). Het waterschap neemt deze kosten op zich. Daarnaast vindt de beoordeling plaats of deze elementen op dezelfde plek terug komen. Deze beoordeling gebeurt door beide projectorganisaties van de dijkversterking in samenspraak met onder andere de gemeente. Ook worden hierbij de wensen van omwonenden of andere partijen beschouwd. Is de functie op dezelfde plek gewenst óf kan de kans worden benut dit op een ander plek te realiseren? Een eenvoudig voorbeeld kan zijn dat een bestaande dijktrap enkele meters opschuift zodat deze beter aansluit op een struinpad in de uiterwaarden.

Bij het ontwerp en de aanleg van de dijk kan ook werk met werk worden gemaakt (meekoppelen). Hiermee realiseren we kansen zoals bijvoorbeeld de aanleg van een uitzichtpunt op een plek waar dit

wenselijk is volgens bewoners. Als zo'n uitzichtpunt nu nog niet aanwezig is op de dijk, zullen derden (lees: particulieren, overheden zoals gemeente, of andere partijen) de financiële middelen hiervoor moeten bijdragen. Hierbij beseffende dat realisatie van de wens zónder dijkversterking meer geld zou kosten. Op dit moment wordt –gezien het detailniveau van de dijkontwerpen- steeds meer duidelijk bij welke dijkversterkingsmaatregelen en kansen sprake is van inpassen of meekoppelen. De afweging waaraan medewerking kan worden verleend én welke financiën hiermee gemoeid zijn, volgt de aankomende periode. Deze afspraken zullen worden vastgelegd in een overeenkomst tussen de gemeente en het waterschap.

Perspectiefnota

In juni 2019 zijn de onderstaande projecten opgenomen in de Perspectiefnota 2019 (onderdeel nieuw beleid 2020-2023):

onderdeel	2020	2021	2022	2023
Nw beleid 3.3: Best.reserve Dijkversterking Gastvrije Waaldijk	€ 25.000	€ 125.000	€ 225.000	€ 225.000
Nw beleid 3.3: Meekoppelkansen Dijkversterking	€ 50.000	€ 450.000	€ 450.000	€ 450.000

Bovengenoemde bedragen zijn als volgt te motiveren:

- Bestemmingsreserve Dijkversterking Gastvrije Waaldijk, totaal € 600.000: Dit bedrag is bedoeld ter financiering van de aanleg, het beheer en het onderhoud van de weg op de kruin van de dijk. Zoals hiervoor genoemd neemt het waterschap 'slechts' de kosten voor haar rekening van het terugbrengen van de weg. Alle extra's in aanleg (bijvoorbeeld extra parkeerplaatsen als meekoppelkansen) zijn voor rekening van de gemeente, net zoals het toekomstig beheer en onderhoud. Hiermee kan uitvoering worden gegeven aan de optimalisatie van de weginrichting van de nieuwe Waaldijk voor het onderdeel waarvoor de gemeente financieel verantwoordelijk is.
- Meekoppelkansen Dijkversterking, totaal € 1.400.000: Dit bedrag is bedoeld ter financiering van de belevingspunten (voorheen 'brandpunten') van de Gastvrije Waaldijk. Onder 'Gastvrije Waaldijk' is aangegeven dat op dit moment onderzocht wordt of het waterschap en de provincie deze kosten voor hun rekening zullen nemen. Echter, als terugvaloptie is ook aan de betrokken gemeenten gevraagd in deze financiering vooralsnog te voorzien.

De dijkversterking en de Gastvrije Waaldijk bevinden zich in een uitwerkingsfase. Hier hoort bij dat de hoogte van de diverse kosten nog niet precies duidelijk zijn. Dit geldt in de basis voor de kosten van de aanleg van de dijkversterkingsmaatregelen (financiering door Waterschap), maar ook voor de kosten van de meekoppelkansen (financiering door derden, waaronder gemeente West Betuwe). Naar de kennis van nu zijn bovengenoemde bedragen nog steeds benodigd. De aankomende maanden zal steeds meer duidelijkheid ontstaan over verdeling van de kosten en welke afspraken hier precies bij horen. Wij zullen hier bij u op terug komen.

Ten slotte, voor de realisatie van de fietsonderdoorgang bij de A2 en spoor in Waardenburg is reeds een bedrag van € 450.000 beschikbaar gesteld. Deze onderdoorgang vormt een meekoppelkans van de dijkversterking en Gastvrije Waaldijk. Hiermee wordt de realisatie van de lange fietsverbinding over de Waaldijk van Nijmegen tot Gorinchem op het grondgebied van West Betuwe niet meer belemmerd.

Vervolg

Zoals onder 'Communicatie' is beschreven zult u als raad op diverse momenten worden geïnformeerd over de dijkontwerpen en de vertaling hiervan in onder meer het bestemmingsplan. We stellen voor in het eerste kwartaal van 2020, met de beide projectorganisaties, een presentatie te verzorgen over de aandachtspunten en bijzonderheden van de beoogde dijkversterkingsmaatregelen. Ook kan hierbij verder ingegaan worden op de verdeling c.q. besteding van de benodigde financiële middelen en de afspraken hierover met het waterschap.

Naar verwachting halverwege 2020 worden de benodigde planproducten (ontwerpversies van Projectplan Waterwet, bestemmingsplan en beschikkingen op aanvragen van hoofdvergunningen) in procedure gebracht. U wordt hiervan op de hoogte gehouden. Voor vaststelling van het bestemmingsplan heeft u uw formele rol als bevoegd gezag.

Bijlagen

Bij deze informatienota zijn diverse bijlagen gevoegd die extra inzicht geven in diverse onderwerpen gerelateerd aan de dijkversterking. Het gaat om de volgende stukken:

1. FAQ: Lijst met veelgestelde vragen
2. Communicatie: Uitgebreide toelichting op de wijze van communiceren in verleden en heden
3. Spoorboekje GoWa: Toelichting op communicatiestrategie GoWa
4. Brochure TiWa, Een nieuw ontwerp voor de dijk: Toelichting op communicatiestrategie TiWa
5. Masterplan Gastvrije Waaldijk, 2019
6. Projecten: Omschrijving stand van zaken projecten Heuffterrein, Crobsche Waard, Kerkewaard, Fietsonderdoorgang A2 en spoor, Molenblok/Slingerbos

Burgemeester en wethouders van de gemeente West Betuwe,
de secretaris, de burgemeester,